EPISTOLA CLXI.

CAESARI CARD. BARONIO

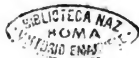
FRANCISCUS LAMATA
DOCTOR THEOLOGUS IN UNIVERSITATE LOVANIENSI.

De praevenientis gratiae Dei efficacitate ex Augustino.

NUper a me quaesivisti, Cardinalis amplissime, quid de gratiae Dei praevenientis efficacitate, quae res nunc tantopere controvertitur, Aurelius sentiret Augustinus, seu potius, quam ego ex illius scriptis inferrem de hac disputatione sententiam. Fecit id quidem humanitas Tua cum insigni quadam animi modestia conjuncta, ut ea a me velle audire significares, quorum ipse apprime conscius esses. Si quid igitur enunciavero immodestiae, si omnino tacuero, inobedientiae reprehendar. Sed dum haeret animus, obedire decrevi, ut obedientia excuset quidquid accuset immodestia. Accipe ergo animi Tibi obsequentissimi expressam significationem, & quaecumque scripsero ita aequi bonique consule, ut omnia orthodoxe sentientis, Sanctae Matris Ecclesiae judicio, summissa esse plane intelligas. Quo quidem jacto firmissimo fundamento, opus aggrediar.

Ut immobilis sit veritas praedestinationis, & gratiae, non praescientia meritorum nostrorum fulcienda est, sed praescientia factorum Dei futurorum, quorum ipse praescius electos suos ea vocatione vocavit, qua id, quod praedestinavit, implevit (1). Quae quidem vocatio non est ea, qua vocati sunt, qui ad nuptias venire voluerunt, sed certissima, & efficacissima eorum, (2) *qui secundum propositum vocati sunt, quos praescivit, & praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui*. Haec est antecedens voluntatem nostram efficax gratia Dei, quam negare Pelagiani ausi sunt liberum arbitrium extollentes, seu potius in Dei omnipotentiam insolentes, quam parcendo, & miserando ipse manifestat. Nam ut Augustinus ad Vitalem (3), & Prosper ad Augustinum scribit, gratiam Dei comitem non praeviam humanorum meritorum voluerunt esse, ac proposita lege, & praedicato Evangelio principium salutis in homine continuerunt, & humanam vo-

(1) Lucae 14.
(2) Rom. 8.
(3) Epist. 107. tom. 2.

voluntatem divinae praetulerunt, dicentes, non ideo nos velle, quia adjuti sumus, sed propterea adjuvari, quia volumus. Quo quidem perverso dogmate misericordiam Dei respuentes, ut bene Joannes Maxentius (1) contra epistolam ad Possessorem, quam ipse falso Hormisdae adscriptam censet, Christum praedicatorem tantummodo confitentur, Salvatorem vero negant. Immo arbitrium nostrum non in eam asserere libertatem conantur, qua nos Christus donavit, ut liberati a peccato servi essemus justitiae, sed qua liberi justitiae, servi fuimus peccati. Igitur hi pro sui arbitrii libertate, infirmitatis servitute contendentes, gratiae Dei praevenientis vim eo semper praetextu expulerunt, ne liberum submoveretur arbitrium. Sed tantum abest, ut propterea submoveatur, quantum abest a veritate mendacium, quin potius (Augustino teste (2),) illi oppugnant liberum arbitrium, qui oppugnant Dei gratiam, qua vere ad bona eligenda, & agenda fit liberum: id quod Prosper contra Collatorem liberi arbitrii periculum opponentem, si gratia Dei ipsum praeveniat, disertissimis verbis, gravissimisque sententiis demonstravit. *Non est* (inquit) *periculum liberi arbitrii gratia Dei, nec voluntas aufertur, cum ipsa bene velle generatur. Nam si ideo non putanda est nostra, quia formatur, regitur, ordinatur, imbuitur, spoliantur libertate filii Dei, quia qui aguntur spiritu Dei, perdunt vigorem rationalis animae, & omni voluntariae devotionis laude privantur, quibus datur Spiritus Sapientiae, & intellectus, consilii, & fortitudinis, scientiae, & pietatis, ac timoris Domini; prorsus qui his reformationibus se non putant indigere, de veteris morbi consuetudine in phrenesim transeunt, respuentes remedium, clamant, insaniunt, reluctantur*. Haec Prosper. Ex quibus satis apparet, quam fuerit inanis cogitatio eorum, qui ob Dei gratiam periclitari arbitrium nostrum putaverunt, cum potius e potestate tenebrarum erutum a servitute ad libertatem, a caecitate ad lumen, a morte ad vitam per ipsius divini muneris efficacitatem revocetur. Nec veritus est unquam Augustinus acerrimus divinae gratiae propugnator istorum insaniam, qua in ipsum furentes, fatalis necessitatis praedicatorem jactabant: immo Scripturae Sacrae testimoniis, & fortissimis rationibus ex ipsis petitis, eamdem repressit, atque coercuit, & gratiae divinae mirabilem energiam, seu in operationem nostras voluntates praevenientem,

no-

(1) Bibliot. Sanctor. Patr. to. 4. col. 608.

(2) Epist. prox. cit.

notam fecit Ecclesiae. Quid enim aliud nos docent haec: *inclina cor meum Deus in Testimonia tua*: (1) *& a Domino gressus hominis diriguntur, & viam ejus volet*: *& spiritum meum ponam in medio vestri*, (2) *& faciam, ut in praeceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiatis, & operemini*: *& cor regis in manu Domini, quocumque voluerit, vertet illud*: quid, inquam, aliud haec nos docent, & alia pleraque testimonia ex utroque testamento desumpta, quam Deum per gratiam suam agere quod vult in cordibus hominum, & quo sibi placuerit eorum perducere voluntates? Probat hoc urgentissima ratione Augustinus (3) ex promissione Abrahae (4) a Deo factae, & ex Paulo (5) his verbis. *Quando igitur promisit Deus Abrahae fides gentium, dicens, patrem multarum gentium posui te, unde dicit Apostolus ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini; non de nostrae voluntatis potestate, sed de sua praedestinatione promisit. Promisit enim, quod ipse facturus fuerat: quia etsi faciunt homines bona, quae pertinent ad colendum Deum, ipse facit, ut illi faciant quae praecipit; non illi faciunt, ut ipse faciat, quod promisit: alioquin, ut Dei promissa compleantur, non in Dei, sed in hominum est potestate, & quod a Domino promissum est, ab ipsis redditur Abrahae. Non autem sic credidit Abraham, sed credidit dans gloriam Deo: quoniam quae promisit potens est, & facere: non ait praedicere, non ait praescire, nam & aliena facta potest praedicere, atque praescire. Sed ait, potens est, & facere, ac per haec facta non aliena, sed sua*. Hactenus Augustinus; ex cujus verbis haec brevis colligitur ratio. Promissio Abrahae a Deo facta certissima est ex fide, igitur secundum gratiam: non ergo promisit fidem, quam homines ex se ipsis erant habituri, ut crederent, sed quam Deus daturus erat, & qua facturus erat, ut crederent. Gratia igitur Dei praeveniens effectrix est, ut ex non credentibus credentes simus, & ex nolentibus & reluctantibus in volentes, & non reluctantes omnipotentissima facilitate commutemur. Porro ex verbis Domini secundum Mattheum (6): *Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis*; & ex verbis Apostoli ad Romanos (7): *Spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabili-*

(1) Ps. 118. Ps. 36.
(2) Ezech. 36.
(3) De praedest. Sanct. cap. 10. tom. 7.
(4) Genes. 17.
(5) Rom. 4.
(6) Matth. 10.
(7) Rom. 8.

bilibus, praevenientis gratiae vigorem infert idem Augustinus (1) ad Sixtum scribens. Nam spiritus ita loquitur in Apostolis, & interpellat pro nobis, quia loqui Apostolos, & interpellare nos facit, illisque loquelam, nobisque interpellandi, & gemendi inspirat affectum. Praecedens igitur efficax Spiritus Sancti auxilium, sic expressum est, ut ipse facere dicatur, quod ut faciamus facit, ne quis impie existimare audeat, hoc ita de nobis fieri, tanquam nihil facientibus nobis. Denique ad id comprobandum validissima est ratio Augustini his verbis formata (2): *Prorsus in hac re non operosas disputationes expectet Ecclesia, sed attendat quotidianas orationes suas Orat, ut increduli credant: Deus ergo convertit eos ad fidem*. Quo itidem argumento contra inimicos gratiae Dei, ejusdem mirabilem, & occultam vim ostendit ad Vitalem scribens, eique hoc de orando documentum sic contra Pelagianos (3) amplectendum suadet, ne ulla menti suae subtrahat oblivionis irreptio, neve ulla calliditas argumentationis extorqueat. *Si enim* (ait ille) *quod scriptum est: a Domino gressus hominis diriguntur, & viam ejus volet*. (4) *Et praeparatur voluntas a Domino*, (5): *& Deus est, qui operatur in nobis, & velle* (6); & multa hujusmodi, quibus commendatur Dei gratia, hoc est, quae non secundum merita nostra datur, sed dat merita ipsa cum datur: quia praevenit hominis voluntatem bonam, nec eam cujusque invenit in corde, sed facit: si ergo ita praepararet, atque operaretur Deus hominis voluntatem, ut tantummodo legem suam, atque doctrinam libero ejus adhiberet arbitrio, nec vocatione illa alta, atque secreta sic ejus ageret sensum, ut eidem Regi, atque doctrinae accomodaret assensum; procul dubio eam legere, & intelligere legendo, vel etiam exponere, ac praedicare sufficeret, nec opus esset orare, ut Deus ad fidem, infidelium corda converteret; quasi sic brevem conficeret syllogismum. Si proposita lege, atque doctrina Evangelica, situm est in homine initium salutis, & non indiget alio, ut credat, & convertatur, frustra orat Ecclesia, & poscit a Deo, ut nos fideles faciat, nosque convertat. Sed hoc non frustra facit; ergo indiget alio, illa videlicet alta, & secreta vocatione, quam gratiam efficacem dicimus omnia nostra merita praevenientem. Hanc igitur doctrinam de efficacitate gratiae Dei praevenientis Sacrae litterae loquun-

(1) Epist. 105. tom. 2.
(2) De dono persev. cap. 7. 10. 7.
(3) Epist. 107. tom. 2.
(4) Ps. 36.
(5) Prov. 20.
(6) Philip. 2.

loquuntur, hanc utique Augustinus profitetur, hanc Innocentius, Zosimus, Bonifacius, Coelestinus, Leo Romani Pontifices probant, hanc Carthaginense Concilium unum, & alterum Milevitanum in Africa, & secundum Arausicanum in Gallia confirmant, nihilque propterea nostrum arbitrium laedi quisquam Catholicorum unquam affirmavit, cum magis ad bona eligenda, & agenda per eam, de qua dictum est, gratiam, liberetur. Nam etsi verissimum sit, quod sacrum Concilium Tridentinum (1) definivit, posse liberum nostrum arbitrium motum, & excitatum a Deo dissentire, si velit, haec ejus potentia, sive impotentia peccati languore contracta, ita sanatur a gratia, ut voluntas nostra roborata, & confortata etiam quod possit dissentire, non dissentiat, alta illa, ac secreta vocatione, quam ait Augustinus (2), sic agente sensum, ut legi, atque doctrinae Dei accommodet assensum. Sic respondet idem Augustinus opponentibus contra donum perseverantiae, quod amitti contumaciter posset his verbis: *Quomodo potest amitti per quod fit, ut non amittatur etiam quod posset amitti?* (3) Id enim agit perseverantiae donum in eo, cui datur, ut quamvis possit illam respuere, non tamen respuat. Ne ergo terreamur nostrae amittendae potestatis metu propter efficacitatem praevenientis gratiae Dei, immo tutiores ea de causa simus, securioresque vivamus. (Ita legitur in authographo) Nam ob eam rem mirabatur Augustinus (4) Pelagianorum (5) amentiam, quod se malent infirmitati suae, quam Dei gratiae firmitati committere: *qui potens est*, (ut ait) *ipse & a malo in bonum convertere voluntates, & in lapsum pronas convertere, ac dirigere in sibi placitum gressum.*

Qua quidem de efficacitate praevenientis gratiae Dei ante mille ducentos, & eo amplius annos in Ecclesia Dei stabilita doctrina, & inter ipsam, & liberum arbitrium cum pace Ecclesiae inita concordia; spiritus discordiae malus Lutheri, atque Calvini exagitavit animos, qui ab Ecclesia deficientes in partem Schismatis abrupti, & in portentosarum haeresum barathrum deturbati, sacrilegis flatibus spirantes, dum gratiam Dei extollunt, arbitrium nostrum perimunt, quo quidem perempto gratiam quoque Dei de medio tollunt. Nam ut ait Bernardus: (6) *Tolle liberum arbitrium, non erit quod salvetur: tolle gratiam, non erit unde salve-*

(1) Sess. 6. can. 4.
(2) Epist. prox. cit.
(3) De dono praesev. cap. 6. tom. 7.
(4) De praedest. Sanct. cap. 11.
(5) De dono persev. c. 6.
(6) De gratia, & lib. arb. lib. 1. non longe a prin.

ſalvetur. Opus hoc ſine duobus effici non poteſt, uno, a quo ſit, altero, cui, vel in quo ſit. Sed debilitatis jam, atque confractis haereticae pravitatis conatibus, & graviſſimis Tridentinae Synodi decretis de gratia, & libero arbitrio, ortodoxa fide explicata, curioſitas emerſit humana, quae ut ad difficillima ſemper anhelat, ita difficillimis quoque, & inexplicabilibus nexibus ſeſe implicat, atque involvit. Haec inter fratres diſcordias ſeminans, ne idipſum dicerent omnes, novam de modo efficacitatis gratiae quaeſtionem ſuſcitavit, quae non ſine amarulentia animi inter viros doctrina, & religione praeſtantes agitatur: quorum alii ita agere gratiam Dei in noſtras voluntates aſſeverant, ut per phyſicam praedeterminationem inclinentur ad opera pietatis, alii vero unam, & eamdem antecedentem gratiam dicunt, qua unus convertitur, & alter non convertitur, ſed in eo ejus efficacitatem conſtituunt, ſi detur in talibus, vel loci, vel temporis circumſtantiis, in quibus Deus per mediam, quam vocant ſcientiam, infallibiliter ſcit voluntatem noſtram cooperaturam: ſicque non per phyſicam illam praederminationem, ſed per motionem, ut loquuntur per modum cauſae moralis, agi arbitrium noſtrum profitentur. Et quamvis Auguſtini temporibus non veniſſe id umquam in controverſiam exiſtiment, ſic tamen utrinque certant, ut iiſdem argumentis ſe invicem oppugnent, quibus Auguſtinus, & Pelagius manum mutuo conſerebant. *Avertat Deus ne de eliſarum argumentationum ratiunculis fracta ſtudeant arma colligere*, (utar Proſperi verbis) (1) *Et ne cineres extincti Dogmatis refovendo, deficientis fumi nitorem in redivivam flammam conentur accendere.* Verum ſi inter hos Auguſtinus conſtituendus eſt judex, hanc, quam novam putant, videtur vir ſanctiſſimus, pariterque doctiſſimus litem diremiſſe. At ipſe nec hujus, nec illius partis modum expreſſe dixit, immo mirum eſt, ſi alteri ex duobus expreſſe non contradixit. Nam propterea Pelagiani fatalis neceſſitatis praedicatorem Auguſtinum dicebant, quia gratiae efficacitatem, energiam, & inoperationem ex parte principii conſtituebat. Aliter enim vel irridenda omnino Pelagianorum de fato objectio, vel irridenda magis Auguſtiniani haebetudo ingenii, ſi tam ineptam ratiunculam nullo non negotio diſſolvit. Praeterea non quacunque vocatione, ſed alta quadam, atque ſecreta noſtram agi converſionem locis ſaepe allegatis affirmavit (2), duaſque vocatio-

nes

(1) Proſp. con. collat.

(2) De praedeſt. Sanct. c.16. tom.7.

nes distinxit, certissimam, & efficacissimam unam, alteram non item. Non igitur unam, eamdemque vocationem omnibus tribuebat. Praedeterminationis vero physicae vocabulum nimis rigoris nescio quid in aures instillare videtur contra eam, quae in libero arbitrio requiritur, indifferentiam, ne potius necessitate cogatur, quam libera voluntate trahatur. At vero Augustinus totus in efficacitate gratiae prevenientis est, ut ex iis, quae diximus constat, eoque modo ab ipsa voluntates hominum preparari, immutari, agi, converti, perfici asseverat, ut salva semper maneat nostri libertas arbitrii, ne ad opera pietatis trahatur invitum, sed ad eadem eligenda convertatur liberatum. Si autem ab eo modus quaeratur, quo Deus per gratiam suam id in nobis operatur, non per praedeterminationem physicam, non per motionem moralem ad formam jam expressam id fieri in cordibus nostris respondet, sed miro quodam, & ineffabili modo. Quod multa ejus testimonia palam faciunt, nam libro de praedestinatione Sanctorum sic ait: (1) *Deus fidem nostram operatur miro modo agens in cordibus nostris, ut credamus*, & ibidem (2): *Cum Deus vult fieri, quod non nisi volentibus hominibus oportet fieri, inclinantur eorum corda, ut hoc velint, eo scilicet inclinante, qui in nobis mirabili modo, & ineffabili operatur, & velle*. Rursus verba illa Joannis: (3) *Omnis qui audivit a Patre, & didicit, venit ad me*, expendens Augustinus pro mirabili gratiae Dei efficacitate, ait eodem libro (4): *Valde remota est a sensibus carnis haec schola, in qua Deus auditur, & docet. Multos venire videmus ad Filium, quia multos credere videmus in Christum. Sed uti, & quomodo a Patre audierint hoc, & didicerint, non videmus: nimium gratia ista secreta est, gratiam vero esse quis ambigat? Haec itaque gratia, quae occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur. Ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur*. Et alibi saepius ubi de hac gratia mentionem facit, altam, secretam, occultamque dicit. Quibus omnibus locis efficacitas praevenientis gratiae ab Augustino asseritur, modus vero agendi ipsum agit in admirationem, nec tanti se putat, ut hoc valeat explicare. Mirabilis sane modus est, quo Deus opera nostra operatur in nobis non coactis, sed volentibus nobis. Hoc est totum, & prorsus stupendum divinae

(1) Cap. 2.
(2) Cap. 10.
(3) Joan. 6.
(4) Cap. 8.

vinae gratiae opificium, quod rueret quidem, si vel arbitrium perimeret gratia, vel ipsa ab eodem praeveniretur, essetque plusquam mirabile, si voluntas nostra ad opera pietatis mortua se ipsam sine spiritu vivificante suscitaret. Difficillima certe haec disputatio est, & ob eam causam eo moderamine temperanda, ut magis inquisitio cauta laudetur, quam reprehendatur assertio. Etenim juxta Augustini regulam, ubi de re obscurissima agitur non adjuvantibus divinarum Scripturarum certis clarisque documentis, cohibere se debet humana praesumptio; nihil faciens in partem alteram declinando. Quam ut a se praescriptam, ipse auctor in re, de qua agitur, fideliter observavit, & asserentibus efficacitatem gratiae praevenientis scripturarum apertissimis testimoniis eamdem constanter asseruit: modum vero efficiendi mirabilem dixit, ne si hunc, vel illum praescriberet, non suffragantibus certis scripturae testimoniis & auctoritatibus, incauta in eo reprehenderetur assertio.

Haec sunt, Cardinalis amplissime, quae pro mea parvitate ex Augustino decerpta, Tibi libenter inscribo, scio enim, quo sis animo erga Ecclesiam Dei, quam pro dignitate, qua fungeris, juvare semper studes, & vitae integerrimae exemplo, & praeclarissimis doctrinae editis monimentis, quamque absque scissuris inter fratres ardenti pietatis desiderio semper optas in pacis tranquillitate versari. Faxit Deus, ut glutino charitatis copulati, scientia non inefletur, volentes sapere plus, quam oportet sapere, nec modum, quo agitur nostra conversio, curiosius, quam decet, fideles investigemus; sed id tantum sapere contenti simus, quod, (ut ait Prosper fidelissimus (1) Augustini discipulus, & interpres) agit hoc occulta, & potens gratia Dei, quae dimotis terrenarum opinionum, & operum mortuorum favillis terrorem obruti cordis exagitat, & desiderio veritatis inflammat, non ut invitum hominem subigat, sed ut subjectionis cupidum faciat, nec ut ignorantem trahat, sed ut intelligentem, sequentemque praecedat. Manens enim liberum arbitrium, quod utique cum ipso homine Deus condidit a vanitatibus, & cupiditatibus suis, in quas neglecta Dei lege fluxerat non a se ipso, sed a Creatore mutatur, ut quidquid in eo melius reficitur, nec sine illo fit qui sanatur, nec nisi ab illo fit, qui medetur: (2) cujus sumus nova Creatura, novumque figmentum creati in Christo Jesu in operibus bonis, quae praeparavit Deus, ut in illis ambulemus.

EPI-

(1) Contr. Collat. (2) Ephes. 2.

EPISTOLA CLXII. (a)

CAESARIS CARD. BARONII

AD PETRUM DE VILLARS ARCHIEPISCOPUM VIENNENSEM. (b)

Asserit se legisse libros Molinae, & in illis notasse quinquaginta & amplius positiones, verba, phrases affines erroribus Pelagianorum sive Semipelagianorum, & S. Augustino contrarias.

ILlustrissime ac Reverendissime Domine. Ignoscas, si tardius quam par est, ad litteras Reverendissimae D.V. rescribo, quas ut sanctas, puras, & orthodoxas in omnibus exosculatus sum: a quibus absit, ut vel in minimo apice, vel puncto dissentiam: tantummodo de libris Molinae remanet controversia. Legi eos sed non sine stomacho; quum in illis nihil potentius agere praeseferat, quam sancto Augustino adversari (licet sanctum nunquam nominet) eumque oscitantiae redarguere, seque illo in iis disputationibus vigilantiorem acutioremque jactare. Quis pos-

(a) Fidelissime descripsimus hanc epistolam ex codice Bibliothecae Vallicellanae signato litt. Q. num. 44. in quo etsi epistola manu Baronii scripta non existat, extat tamen ex manu Amanuensis ipsius Baronii, ut manifesto liquet comparantibus, alias ab eodem Amanuensi exaratas. Nec mirum videri debet si authographa non habeatur, quum authographum auctor miserit ad Archiepiscopum Viennensem, unde apud se retinuit exemplar, quod conficere solent amanuenses, more nunc quoque usitato in aulis Cardinalium & Principum, maxime cum de gravissimis rebus agitur; neque tanto otio abundabat Baronius, ut manu sua exscribere posset exempla litterarum, quas quotidie ad clarissimos viros mittebat, quod si fecisset, hominem se valde otiosum, suaque maximi facientem ostendisset; id vero quam a Baronii moribus absfuerit, maxima ejus opera, summaque modestia illius clarius ostendunt, quam ut probatione indigeant. Codex autem Vallicellanus, in quo legitur haec epistola, haud recens est, sed jam inde ab obitu Baronii inter ceteros codices illius numeratus, sancteque custoditus, adeo ut nemini fuerit locus hanc interpolandi epistolam tantum abest, ut eam huic codici a recentiore manu adjectam fuisse, suspicari possit.

(b) Hic Lugduni natus, Turnoni humaniores litteras adeptus, Lutetiae in Regio Navarraeo Gymnasio, dum Theologiae operam daret, Patruo in Sede Episcopali Mirapicensi substitutus (qua per decennium administrata) Viennensem Archiepiscopatum adeptus est. Pro dupplici Praesulis officio, & pietate & doctrina enitere diligentissime studuit. Et pietate quidem in Deum fuit flagrantissimus, quem sacrum ignem quotidiano sacrae meditationis matutinae pabulo solicite fovebat nutriebatque. Accedebat quotidianae incruentae hostiae immolatio, & frequentissimus spiritualium colloquiorum usus. In litteris vero, sacris praesertim, quantum praestaret, praeter elogia de eo laudatissimorum Scriptorum puta Ven. Card. Baronii, Francisci Toleti, Antonii Possevini, Justi Lipsii, Petri Fabri Allobrogis, & aliorum, luculenter ipse suis ingenii foetibus prodidit, quos dupplici volumine in lucem edidit. *De Simonia fiduciaria: de Beneficiatorum residentia: de Sacellorum atque obituum fundatione: de celebratione* Sa-

poſſet eum talia loquentem abſque nauſea tolerare? Licet ut anguis effugiat, & e manibus facile elabatur, ut & ſi temerarium quis inveniat, haud facile poſſit haereſis convincere, & ſuggillare. Non hujuſmodi commentatoribus indiget Eccleſia Dei, quae puritate, candore, nitore delectari tantummodo conſuevit ipſa non habens maculam, neque rugam. Legi, inquam, eum & ad quinquaginta & amplius notavi poſitiones, verba, phraſes (*a*), quas vel ſaltem affines eſſe erroribus Pelagianorum, ſive Semipelagianorum (licet ipſe cautius intra Catholicae fidei limites, vel proteſtando ſaltem ſe contineat) nemo puto, qui abſque privato affectu illa perlegerit, negabit omnino. Quid Eccleſia Dei indiget hujus Molinae libris, ut diſcat, quae a tot Sanctis Patribus, Conciliis, atque Decretis jam ante tot ſecula didicit, & docuit? Quod ad ipſum DD. N. Clementem Papam pertinet, hoc ipſi in propoſito, hoc in voto, hoc denique in decreto, ut nec latum unguem, a veſtigiis praedeceſſorum recedat; ſed iiſdem inſtat quam firmiſſime. Scit plane tot ſanctos Pontifices, Innocentium, Sixtum, Coeleſtinum. Hormiſdam, ac denique Felicem, cujus ſunt Canones Arauſicani Concilii, hoc profeſſos ſuis ſcriptis eſſe, atque teſtatos, Romanam Eccleſiam in iis, quae ſpectant ad gratiam, & liberum arbitrium, ſequi ſemper conſueviſſe ſanctum Auguſtinum. Teſtatur equidem id tot verbis Hormiſda ſuis litteris, ita ut alio judicio opus non ſit, cum jam praejudicatum ſit: laborat tum in diſcutiendo Molinae volumine, de quo abjiciendo, vel purgan-

Sacramenti Matrimonii: de Medici erga aegros officiis: de vanis juramentis atque blaſphemiis, aliiſque nonnullis argumentis. Idem, ut aboleretur antecedent aevi corruptela, qua Gallicani Praeſules concionandi munus vere Apoſtolicum, & ut Tridentinum ſacrum Concilium monet, Epiſcoporum maxime proprium, tamquam extraneum averſabantur, ſtrato aliis itinere, effecit. Demum recogitaturus annos ſuos, & ad extrema ſe comparaturus, homo minime ambitioſus, inſulis ſponte ceſſit poſt annos quatuor ſupra triginta, quibus Antiſtitem laudatiſſime egerat. Ne tamen omnino ceſſare, aut otio torpere videretur, eam Viennenſis dioeceſis partem, quae tractu Vivarienſi ad Rhodanum continetur, ſibi potiſſimum excolendam ſumpſit, quod haereſum ſentibus ac vepribus horreret, etiam ante Calvinianorum rhamnos iis in locis conſitos, ac per Galliam proſeminatos. Apud S. Geneſium de Vallae ditionis ſuae, locum ſecus Lugdunum die XVI. Julii anno MDCXIII. ſenectutem annorum ſeptem ſupra ſexaginta, dierum ac meritorum plenus morte pia commutavit. Bibliothecam Patribus Societatis Jeſu legavit, ac Viennae in eorum Eccleſia ſepelliri voluit.

(*a*) Sinceritatem hujus epiſtolae maniſeſtiſſime probat cenſura propoſitionum Molinianarum (quam vulgamus nunc pag. 12.) nobis exſcripta ex codice manuſcripto authographo ejuſdem Baronii in Vallicellana Bibliotheca ſignato litt. Q. n. 41. Inſtituta enim hujus characteris Baroniani comparatione cum duodecim tomis manuſcriptis authographis Annalium in Vaticana Bibliotheca adſervatis, & cum reliquis operibus, quae Baronii manu exarata extant in Bibliotheca Vallicellana, adeo litterarum formae ſecum conveniunt, ut ovum non ſit ovo ſimilius.

gando, vel retinendo, adhuc ſub judice lis eſt. Mea ſiquidem ſententia, eo non indiget Eccleſia Catholica, in quo vel ſaltem quaedam auditui horridula eſſent corrigenda. Monui RR. PP. meos Societatis Jeſu, ne aeſtimationem eorum in defenſionem librorum ejus periclitari ſinant, & in diſcrimen adduci. Colo ipſos omnes, Deus ſcit, ut Patres, ut de ipſis illud uſurpem, *opprobria exprobantium tibi ceciderunt ſuper me*: at nolo prolixior eſſe. Vale, Pater amantiſsime, atque dilectiſsime, lucerna pedibus meis, cum per obſcura contingerit ambulare. De beatis viris in SS. numerum collocandis ad aliud tempus ſervavit hoc Deus. Romae Idibus Martii anno Domini MDCIII.

VB-

VENERABILIS

CARDINALIS BARONII

CENSURA

IN LIBRUM, DE CONCORDIA GRATIAE LIBERIQUE ARBITRII P. MOLINAE

NUNC PRIMUM EDITA

Ex ejusdem Authographo, quod extat in Tabulario Bibliothecae Vallicellanae signato litt. Q. num. XXXXI.

Quod Romana Ecclesia tenere se obligaverit de gratia, & libero arbitrio, quae Sanctus Augustinus tenuit.

Est de his Epistola Coelestini Papae, qua consultus ab Hilario, & Prospero scripsit ad Episcopos Galliarum, & de Sancto Augustino praeconium tale habet Tom. V. ann. 431. numero 184. Coelestini Epistola laudatissima num. 138.

Est Epistola Hormisdae ad Possessorem, in qua tradit Romanam Ecclesiam consentire cum S. Augustino, praecipue in Epistola ab eo scripta ad Prosperum, & Hilarium, extat Tom. VII. Annal. ann. Domini 520. num. 21.

DE CAPITULIS ROMANAE ECCLESIAE.

Quid senserit de his Romana Eeclesia in quibusdam capitulis ab ea editis contineri testatur Hormisda in Epistola ad Possessorem Tom. V. ann. 520. num. 21.

Fortasse haec illa sunt capita, quae habentur in Epistola Coelestini ad Hilarium, & Prosperum, quorum est mentio in Annalib. anno Domini 431. num. 185.

Concilium Arausicanum secundum profitetur se accepisse Capitula, quae recitat Romana Ecclesia.

Qui

Qui sint Errores Fausti.

ERrores Fausti collecti habentur in Epistola Maxentii Monachi ad Hormisdam, quae extat Bibliothec. Sanct. Tom.IV. Summatim perstringuntur *ab Adone*. Vide Tom. VI. Annal. ann. Domini 490. num. 31. Errores Fausti ubique damnati. Ibi num. 32. 33. Qui contra eundem Faustum scripserunt, ibidem.

Sententia Sancti Augustini, quod Deus adeo efficacem gratiam concedat peccatori, ut non possit non velle. Quod non semper, sed aliquando. Et haec est opinio Dominicanorum.

Controversia est quoad modum, quomodo Dei gratia suffragetur peccatori efficaciter.

Dominicani, quod Physice. (Physice movere est determinare ad *unum*, ut non possit non esse quod vult.) Dicitur physice, exemplo naturae, quae operatur, *idest* infallibiliter, quando Deus vult, & cum quo vult.

Jesuitae negant physice determinari, sed tantum moraliter, hoc est suadendo, alliciendo, sive bonis, sive deterrendo malis.

His praesuppositis, considerandus est status hominis, videlicet in natura integra, & in natura corrupta. In natura integra, liberrima erat operatio voluntatis. In natura corrupta non est libera voluntas ad bonum ex se, sed tantum ad malum.

De necessitate, & contingentia.

IN omnibus operationibus duo sunt consideranda, contingentia ex parte nostra, necessitas ex parte Dei. Quae non dicitur necessitas simpliciter, sed necessitas consequentiae, quoniam cum omnia in Deo sint, potentia, & actu, & dum actu sunt, fieri non potest, quin sint: hac de causa, quae sunt in nobis contingentia, in Deo dicuntur necessaria necessitate consequentiae.

De occasione hujus controversiae.

EX haeresi Lutherana, damnata in Concilio Tridentino, ubi Canon de libertate arbitrii in justificatione. Ubi tamen Jesuitarum .... de hac controversia.... (*a*)

Quorum occasione Lovanii Jesuitis conclusionibus rem defendentibus de motione voluntatis humanae ad Deum moraliter; Universitas Lovaniensis censuram edidit gravem. Respondentibus Jesuitis, eadem Universitas apologiam luculentissimam edidit. Replicantibus Jesuitis rur...... Lovanienses ediderunt aliam apologiam, Hinc res per libros confecta est, auctore Molina.

Hinc res delata in Hispaniam, ubi ab Archiepiscopo Cardinali Toletano damnatus est liber Molinae, qui deinde rursus editus est in Portugallia.

Ex Hispania res delata est in Gallias, ubi contradictum est a Sorbonensibus & aliis.

Hinc in Urbem delata est controversia.

Propositionum aliae simplices, sive de primo adjacente, aliae modales, sive de secundo adjacente.

Simplices; ego lego, sive non lego. Modales; contingit me legere, non contingit me legere.

Alia subdistinctio harum propositionum. Aliae sunt de praeterito, aliae de praesenti, aliae de futuro. De duabus hoc est praeteritis, & praesentibus erit vera affirmatio, vel negatio. In futuris contingentibus non est vera, neque affirmatio, neque negatio.

Quod voluntas humana circa actus naturales, & supernaturales libera sit circa nolitionem, & volitionem. Sunt actus naturales volitiones indifferentium, ut plantare vineas, ire in Urbem &c. vel circa mala, ut velle vitia &c.

Volitiones supernaturalium est bonum velle, vel nolle, quod Dei gratia proponit animae, ita ut sit in potestate ejus velle, vel nolle cooperari, & non cooperari, & elicere actum repugnantem. Id ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. IV.

MOLI-

(*a*) Duo, aut tria hic verba desunt, quae licet summam adhibuerimus diligentiam, legi tamen in authographo minime potuerunt.

MOLINAE PROPOSITIONES.

I. TENET Molina, absque auxilio speciali gratiae Dei, sed tantum generali nempe viribus naturae posse hominem libero arbitrio velle, & operari bonum, non tamen ad finem supernaturalem, nempe ut sit meritorium. Et in hanc sententiam distorquet illud Apostoli: Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis, tanquam ex nobis, sed omnis sufficientia nostra ex Deo est &c. In hancque sententiam distorquet alia S. Augustini dicta: Ceterum dempto fine supernaturali, posse hominem velle, & operari bonum absque Dei gratia.

II. Tenet Molina, quod viribus naturae quis possit fidem percipere sine speciali gratia, sed non ad finem supernaturalem; esseque in facultate liberi arbitrii, solis viribus naturae absque concursu speciali gratiae percipere fidem, *credendis* assensum praebere, non tamen ad *finem* supernaturalem, hoc est ad justificationem, & salutem.

III. Tenet Molina post habitum infusum fidei per gratiam Dei, ad eliciendos actus credendi supernaturales fini supernaturali accommodatos, satis esse generale auxilium Dei, nempe vires naturae.

IV. Tenet Molina, ut in Fidei gratia, qua credit homo post gratiam Dei praevenientem, libero arbitrio ut auctori tribuatur, ut credat, Disp. IX.

V. Tenet Molina, quod facienti, quod in se est, Deus conferat gratiam praevenientem. Item dicendum de gratia praevenienti, ut peccator fidelis justificetur. Disp. X. Adeo etiam ut si datus in reprobum sensum peccator faceret quod in se est, Deus non sit denegaturus gratiam suam.

VI. Tenet Molina, suo conatu hominem elicere a Deo gratiam, Disp. XI.

VII. Tenet Molina non esse auxilium gratiae causam solam, ut quis fidei assentiatur, vel ad poenitentiam agendam convertatur, sed liberum arbitrium, Quaest. XII.

VIII. Ibidem, non a sola quantitate, & qualitate gratiae auxiliorum pendere, quod quis ad Christum accedat, sed simul a cooperatione liberi arbitrii; nec minus praecipue a libero arbitrio pendere, quam a gratia.

Pro-

Proteſtatio Molinae in fine Diſp. XII. notanda.

IX. Tenet Molina naturalibus viribus liberi arbitrii abſque ſpeciali gratia elici poſſe actum ſperandi, Diſp. XIII.

X. Tenet Molina, quod poſſit homo libero arbitrio abſque ſpeciali gratia, ſed generali tantum auxilio, hoc eſt viribus naturae habere contritionem, ſive attritionem, Diſp. XIV. membr. 1. Eadem membr. 3. plenius.

XI. Tenet Molina, ſolis viribus naturalibus abſque ſpeciali gratia Dei poſſe hominem libero arbitrio diligendi Deum, ſuper omnia actum elicere, non tamen abſque ſpeciali gratiae auxilio implere.

XII. Tenet Molina a Patribus non cognitum, neque in controverſiam inductum, utrum definita de gratia, & libero arbitrio ſpectarent ad actus ſupernaturales, vel tantum naturales, Diſp. XV.

XIII. Ait Molina Patribus antiquis atque Auguſtino parum luminis fuiſſe circa ea, quae ad gratiam ſpectant,

XIV. Addit: ſi Pelagius conſenſiſſet Patribus non poſſe elici a voluntate noſtra, abſque divina gratia actus ſupernaturales neceſſarios ad ſalutem, ſecus in naturalibus, non fuiſſet damnatus a Patribus.

XV. Quomodo eludat omnes ſententias S. Auguſtini, & Divinae Scripturae. Ibidem ad quintum, & ſextum.

XVI. Addit ad ſeptimum, eadem diſputatione Spiritum Sanctum in Conciliis pro qualitate hominum convocatorum operari ſolitum, ut definitiones magis aut minus perſpicue editae...

XVII. Ex Diſp. XV. ad 8. quod Arauſicanum Concilium loquatur de actibus, qui ad ſalutem ſunt neceſſarii. Sic etiam & eludit Concilium Tridentinum ibid. ad 9.

XVIII. Tenet Molina in fine ejuſdem diſputationis hanc concluſionem, poſt juſtificationem, & accepta jam auxilia divina eſſe liberi arbitrii hominis augumentum adjicere, & perſeverare.

XIX. Ex Diſp. XVIII. Homo conſtitutus in gratia, poteſt abſque ſpeciali gratia ſuo libero arbitrio *ſtatuere velle* in obſervatione mandatorum perpetuo permanere, perficere autem ſine ſpeciali gratia non poteſt.

XX. Diſp. XIX. Membr. 1. Prima ſententia, quod per vires liberi arbitrii abſque ſpeciali auxilio gratiae, non poteſt homo *ali-*

aliquas vincere tentationes, nec ad modicum tempus; haec est prima sententia Patrum. Secunda vero quod potest aliquas vincere, & ad modicum tempus, non autem ad longum tempus omnes, sic & posse servare singula praecepta, non tamen ad longum tempus omnia servare absque speciali gratia.

Molina censet, & bene priori non recedendum, quia communis Patrum, Conciliorum, nisi (ut ait) Ecclesia non definiat, vel recipiatur frequentiori opinione in scholis. Memb. 6.

XXI. Disp. XX. Stat vera sententia hominem generali auxilio absque speciali gratia vitare non posse, diuque perseverare absque peccato mortali, neque vincere singulas tentationes, licet absque hoc, vel illo possit, & vincere hanc, vel illam possit.

XXII. Et cum auxilio speciali gratiae Dei hominem non posse omnia venialia peccata vitare, licet hoc, vel illud possit.

Molina causam affert ex ea impossibilitate, quae potius difficultas dicenda est exemplo talorum jactu, ut millies quis jaciendo semper idem reddat signum, idque fieri non physice, sed moraliter cujusque libero arbitrio ad servanda cum naturalibus tantum viribus singula praecepta, & singula peccata tam mortalia, quam venialia vitanda. Physice fieri dicitur, cum incumbit necessitas mathematica.

XXIII. Q. 22. Dicta S. Augustini, quod liberum arbitrium non est liberum ad bonum, sed ad malum sine gratiae auxilio, interpretatur Molina ad hoc, ut opera sint meritoria, conducentia ad vitam aeternam, quodque non est loquutus Augustinus de actibus humanis indifferentibus, vel moralibus.

Responderem, quod ut quid sit meritorium non dependet ex voluntate nostra, sed ex voluntate, & gratia Dei secundum illud: gratiam, & gloriam dabit Dominus; estque quiddam extrinsecus, & non dependens ab humana voluntate, unde absolute dicendum putarem, quod voluntas nostra non potest boni aliquod operari etiam morale, si illud morale vere bonum sit, nempe perfecta virtus, & non apparens, per inanem gloriam intus corrupta: nam omne datum optimum, omne donum perfectum de sursum est &c. Quod ergo opera nostra sint meritoria, non ex sui natura provenit, quia scilicet facta sint ex libero arbitrio nostro, sed ex gratia Dei, alioquin gratia non esset gratia, sed retributio. Sed quis dedit illi, ut retribuatur ei?

Quod

Quod opera moralia verae, & perfectae virtutis effici non possint sine speciali gratia Dei; unde deducitur argumentum, quod illa placeant Deo, ut de operibus Cornelii Centurionis dicitur in actis, & aliis. Sed sine fide impossibile est placere Deo, ergo his fides non tollenda, sed ejus ordinis esse fideles, de quibus Apostolus, qui fuit in occulto Judaeus, sicut & Job in lege veteri. Virtus expetenda propter se ipsam, non propter alium finem terrenum. Porro operari propter se ipsum, & operari secundum finem suum, ipsa vero pura virtus & ipse Deus, qui in Divinis Scripturis dicitur Sapientia....

Addo etiam, quod si posset facere opera moralia Christianus, absque speciali auxilio gratiae Dei, sequeretur inconveniens, quod minus, quidem posset Christianus constitutus in gratia, quam in peccato, quoad eliciendos virtutis actus: nam ille tunc potest, ut dicit Molina, sed in gratia constitutus non potest facere opus meritorium, quod quidem in eo, quod spectat ad eliciendos actus, idem est cum priori. Potest ergo ille eosdem viribus naturalibus elicere actus, quos non potest iste constitutus in gratia absque speciali auxilio gratiae, ergo plus tribueretur homini constituto in peccato, quam in gratia, quia ille potest, quod iste non potest.

Ut sit opus meritorium, & non meritorium non ex differentia actuum esse videtur, sed ex Dei gratia praeveniente, & coadjuvante, quia ille qui inimicus nihil potest generare, quod sit aeternum, iste quia amicus, quod generat est aeternum. Arbor mala non potest bonos fructus facere: arbor bona, non potest malos, hoc est caducos, & pereuntes fructus facere.

Ut ergo opus sit supernaturale, hoc est meritorium, hoc non habet ex influxu liberi arbitrii, sed ex gratia Dei, quod etiam ipse profitetur Molina Disp. XXXVII. ad finem.

Communis omnium sententia, quod voluntas Dei sit ratio tantum & causa praedestinationis Sanctorum, & reprobationis damnatorum, cum illis operando ex misericordia, cum istis ex justitia.

Quomodo operetur cum praedestinatis, & quomodo cum reprobis pag. 326. 2. 327. &c.

Sententia est Dominicanorum, eo quod illis det gratiam efficacem Deus, istis sufficientem, sed non efficacem, adeo ut tota efficacia sit ex gratia.

XXIV.

XXIV. Sententia Molinae haec est, ut tota efficacia & non efficacia pendeat, & sit ex libero arbitrio pag. 327.

XXV. Sententia Molinae de praedestinatione. Praedestinationem esse secundum praescientiam usus liberi arbitrii, sed ex sola libera, & misericordi voluntate Dei pag. 331. & inferius pag. 332. hoc *ita modificat*. Ita ex sola voluntate Dei esse praedestinationem Sanctorum, ut non fuerit sine praevia illa scientia, habitaque consideratione usus liberi arbitrii futuri, tametsi non pro qualitate illius dona gratiae conferentur.

XXVI. Addit; S. Augustinus idem respondisset, si de his, de praescientia usus liberi arbitrii loquutus esset. Obloquitur Molina in S. Augustinum, dum asserit ista de praeviso usu liberi arbitrii non attendisse, & in quadam quasi caligine esse versatum. pag. 332.

XXVII. Sententia Molinae, quod Deus non determinet voluntatem, sed tantum invitet, & alliciat pag. 335. 336. 337.

XXVIII. Sententia Molinae nullum adultum praedestinatum esse ad vitam aeternam, nisi per propria merita, non autem propter propria merita pag. 349. 350.

XXIX. Ibidem Molina, quod effectus divinae praedestinationis, pendet ex libero arbitrio nostro, tanquam a causa. pag. 353. col. 2. 354. 1.

XXX. Molina, quod consensus, sive concursus liberi arbitrii ad gratiam praevenientem, non est effectus gratiae, sed ipsis liberi arbitrii. pag. 356. Contrarium aliis ex adverso dicentibus, nempe concursum illum esse effectum praedestinationis, & gratiae. Molina vero gratiae tantum esse dicit, monere, suadere, excitare, & provocare, non autem impellere.

XXXI. Molinae de praedestinatione sententia pag. 357. Primo, quod praedestinatio sit libera Dei voluntas dandi electis gratiam, & gloriam absque praevisis futuris meritis. Nihilque dari ex parte hominis, quod integri effectus praedestinationis causa sit, quae est tantum Dei voluntas, sicque praedestinationem esse secundum qualitatem usus liberi arbitrii, non tamen ut mensura, vel conditio.

XXXII. Secundo. Praedestinationem non esse sine praescientia boni usus liberi arbitrii, non tamen ut mensuram, sive conditionem, neque ut congruum videretur: potuisse tamen ad

ad bonum usum liberi arbitrii respexisse, & propter eam circumstantiam aliqua ipsis largitum esse, quae si non praevidisset largitus non esset, sed ex decenti ratione id fecisse, non tamen ut acceperit usum liberi arbitrii esse causam congruentem, quam negat omnino ipse pag. 375. col. 2. in fine.

XXXIII. Quod certitudo praedestinationis non sit ex parte praedestinati, qui forte non cooperaretur, sed ex parte divinae praescientiae, qua praevidit eum sua libertate cooperaturum pag. 376. 1. Sed non quia illud praevidit Deus, certe futurum est, sed quia futurum est illud praevidit Deus, cum semper remaneat libertas arbitrii integra.

Tota vis disputationis in eo includitur, quod ait Molina auxiliorum efficaciam pendere ex libero arbitrio. Adversarii vero dicunt pendere ex voluntate divina, quia agit, ut id omnino fiat. Molina repugnat, & dicit ex hoc induci fatum, qui reprobat responsionem de sensu composito, & sensu diviso pag. 378. 2. 379.

Absolvitur prima pars concordiae Molinae. In secunda parte de praedestinatione agitur, atque hoc ordine, primo quod Deus non sit causa peccati, est q. 30.

Disp. XXX. Quod Deus non sit causa peccati, quod Deus non praedestinavit aliquem ad malum, sed ad bonum.

Disp. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV. &c. An Deus dici possit, & quomodo causa peccati.

Disp. XXXV. De auxiliis particularibus, & supernaturalibus, quae a Deo homini, &c. Incipit *tractatio*.

XXXIV. Disp. XXXVI. Cum duo concurrunt ad bonum opus, gratia, & liberum arbitrium, quod ad actus substantiam credendi, sperandi, & poenitendi a libero arbitrio sint, a gratia autem praeveniente habeant, ut sint meritorii, idest supernaturales, & ad salutem necessarii.

XXXV. Disp. XXXVII. Quod adhibito generali auxilio & speciali gratiae praevenientis, ad eliciendos actus meritorios, non indigeat liberum arbitrium gratia coadjuvante.

XXXVI. Quod gratia praeveniens non differat a gratia coadjuvante, sed praeveniens eadem sit adjuvans, nec alia gratia indigeat liberum arbitrium ad producendos actus.

XXXVII. Quod non pro quantitate gratiae cooperantis sit cujusque operatio major, vel minor, sed ex libero arbitrio magis & minus cooperante, XXXVIII.

XXXVIII. Quod concurſus gratiae praevenientis non eſt alterius rationis ab eo, quo Deus concurrit ad effectus mere naturales, nempe generali.

XXXIX. Quod poſt aquiſitos actus fidei poſſit homo ſolo concurſu generali abſque ſpeciali gratia operari, & elicere actus.

XL. Sed admittit gratiam cooperantem, eſſe tantum primum motum in libero arbitrio.

Diſp. XXXVIII. *Appendix ad ſuperiorem.*

Quod eadem ſit gratia praeveniens, quae cooperans.

Quod idem ſit liberi arbitrii conſenſus, & cooperatio.

XLI. Quod auxilium efficax, inefficax reddi poſſit per noſtrum liberum arbitrium non cooperans, ſicque ex libero arbitrio pendere, quod auxilium ſit efficax & quod inefficax.

Contraria ſententia eſt: primo non ſufficere gratiam praevenientem ad juſtificationem peccatoris, ſed requiri cooperantem, eandemque efficacem.

Secundo gratiam cooperantem ex ſe eſſe efficacem, & non ex libero arbitrio, ſed ſui natura nullo modo poſſe caſſam reddi, ac ſine tali efficaci auxilio non poſſe voluntatem noſtram producere actus neceſſarios ad ſalutem.

Quod non tollitur libertas arbitrii, ſed remaneat ea ſaltem in ſenſu diviſo, ſecus in ſenſu compoſito. Senſus diviſus eſt conſiderando quid, quoad ſui naturam (nempe quod ſua natura voluntas libera eſt). Senſus compoſitus cum aliquo adjuncto, quo non poteſt effici, ut illud non ſit, ad quod praeordinatur a Deo.

XLII. Dicit Molina, quod licet gratia praeveniens praecedat noſtrum liberum arbitrium, & quod gratia cooperans non antecedit noſtrum liberum arbitrium, ſed concomitatur ſicut virtutum habitus ad opera moralia facienda.

Diſp. XXXIX.

XLIII. Quod gratia cooperans, neque tempore, neque natura praecedit influxum liberi arbitrii, ſed ſint ſimul, & ab invicem pendeant.

XLIV. Diſp. XLIII. Quod liberi arbitrii eſt ſe aptare, & praeparare, diſponere ad recipiendam gratiam praevenientem, ſicque homines cum Deo cooperari ad recipiendam gratiam praevenientem.

Conci-

XLV. (Concilium Arausic. c. 20. Multa in homine bona fiunt, (quae non facit homo: Nulla vero facit homo bona, quae non praestet Deus, ut faciat homo. (Molina intelligit de actibus supernaturalibus infusis per gratiam praevenientem. Vel intelligendum de operibus, quae ad finem supernaturalem spectant, nempe ad vitam aeternam.

Disp. XLIV. LIII.

XLVI. Praedestinationem non ex electione, & efficacia auxiliorum sed ex praevisis meritis, ex usibus liberi arbitrii. Ex his non perdi usum liberi arbitrii in adultis asserit. Negat alios esse praedestinatos adultos, alios vero non.

XLVII. Quod efficacia auxiliorum pendet ex libero arbitrio. Quaest. XXIII. art. 4. & 5. Disp. XI. de praedest. membr. 4. contra eos differitur, qui dicunt ante gratiam praevenientem praevisum bonum usum liberi arbitrii ex congruitate causam, vel rationem esse praedestinationis adultorum. (Hoc vere Molina, quia bene addit meram Dei voluntatem esse causam praedestinationis.)

Membr. 5. An post gratiam praevenientem praevisum bonum usum liberi arbitrii sit causa, & ratio praedestinationis. Tenent plures esse causam quidem praedestinationis, non tamen ex merito, sed ex congruentia, hi redarguuntur a a Molina, & bene.

XLVIII. Molina pag. 399. ait, & alibi saepe, dari posse, ut duobus in peccato mortali existentibus, & Deo largiente aequalem utrisque gratiam, alter resurgat, alter non resurgat.

XLIX. Item effici posse, ut alteri majorem gratiam conferens, ille non resurgat, & alteri minorem gratiam conferens, iste resurgat: ergo ex liberi arbitrii efficacia id dependet.

L. Molina ponit scientiam mediam, qua Deus scrutatur, quid quisque ex libera voluntate facturus sit, vel non facturus pag. 227. Sed non quia Deus intelligit, aliquid futurum esse, sed e contrario, quia illud cognovit esse futurum intellexit, adeout scientia Dei non fuerit causa effectus illius, sed potius ille effectus fuerit causa scientiae Dei. Haec pag. 232. 234. 238.

LI. Quae pendent ex libero arbitrio non dari aliquid verificari in sensu composito, quod non sit in sensu diviso pag. 234. 2. 235.

2. 235. 1. eo quod non ſit determinatio divinae ſcientiae, antequam eveniant.

Error Pelagianorum. Dum admittunt gratiam in omnibus, praecedere tamen dicunt voluntatem, gratiam ſubſequi ſemper: Fides Catholica habet praecedere gratiam in omnibus ..... Ex Epiſtola Proſperi ad Auguſtinum pag. 543. infra, ubi ait: priorem volunt obedientiam eſſe, quam gratiam: ut voluntas hominis divinae gratiae ſibi pariat opem (non gratia humanam ſibi ſubjiciat voluntatem), ac ſupra, ſicque praevaricator quis dicatur, quia noluit, fidelis autem & juſtus quia voluit. Sicque voluntatem gratia ſequatur, cum e contra ex Epiſtola Hilarii ad Auguſtinum de ſententia Pelagianorum, non negari ab eis gratiam, ſi dicatur *tamen* praecedere voluntatem, quae gratiam volens, quaerat tantum Medicum, qui opem ferat, adjuvetur illa a gratia, non autem ab illa donetur, ut velit.

Auguſtinus ad Proſper. & Hilar. lib. 1. cap. V. in fine. „ Credere, vel non credere, eſſe in arbitrio voluntatis humanae, ſed in electis praeparatur voluntas a Domino. Multi audiunt verbum veritatis, ſed alii credunt, alii contradicunt. Volunt autem iſti credere, nolunt autem illi. Quis hoc ignoret? Quis hoc neget? ſed cum aliis praeparetur voluntas a Domino, & aliis non praeparetur, cum lib. I. c. 8. in illa verba Joannis: Omnis qui audivit a Patre, & didicit, venit ad me „. Et infra: „ Nec unquam gratia, quae occulta humanis cordibus, Domini largitione tribuitur, a nullo duro corde reſpuitur, ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur „. Et cap. eod. inferius iſta ſubdit. „ Quod a Deo *paretur*, ut quis velit „; aitque: „ ſi non facit volentes ex nolentibus Deus, cur orat Eccleſia, ut perſecutores convertantur, ut velint. Quid ergo oramus pro nolentibus credere, credere niſi ut Deus in illis operetur, & velle?

Cap. X. „ Differentia inter praedeſtinationem, & gratiam. Praediſtinatio eſt praeparatio ad gratiam. Gratia eſt ipſa donatio. Differentia inter praedeſtinationem, & praeſcientiam. Praedeſtinatio ſine praeſcentia eſſe non poteſt, praeſcientia eſſe poteſt ſine praedeſtinatione „. Et infra: „ Ipſe facit, ut illi faciant, quod praecepit: non illi faciunt, ut ipſe faciat, quod promiſit, &c. .... Sententia eſt Pe-

„ lagia-

lagianorum ſecundum merita noſtra gratiam dari, catholice ſecus gratiam gratis dari, cui datur, quoniam non volentis, nec currentis, ſed eſt Dei miſerentis..

Ex lib. 2. cap. 2. Catholica docet Eccleſia, gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dari, quoniam dona Dei ſunt. Et cap. 6. At enim voluntate ſua quiſque deſerit Deum, ut merito deſeratur a Deo. Quis hoc negarit? Sed ideo petimus, ne inferamur in tentationem, ut hoc non fiat. Quod perſeverantia ſit ex dono Dei, gratia ejus, iſtud incipiens, & confirmans.

Voluntate ſua cadit, qui cadit: voluntate Dei Patris ſtat qui ſtat. Part. 1. cap. 8. & cap. 23. Bonum non tenemus niſi propria voluntate; non tamen teneremus, niſi in nobis ipſe operaretur & velle.

Hormiſda Papa Epiſtola ad Poſſeſſorem. „ De libero tamen arbitrio, & gratia Dei, quod Romana, hoc eſt Catholica „ ſequatur, & ſervet Eccleſia; licet in libris Beati Augu„ſtini, & maxime ad Hilarium, & Proſperum poſſit agnoſ„ci: tamen in ſcriniis Eccleſiaſticis expreſſa capitula conti„nentur, quae ſi tibi deſunt, & neceſſaria creditis, deſti„nabimus „. Haec Hormiſda.

Quaenam autem fuerint iſta capitula, in ſecundo Concilio Arauſicano continentur, miſſa ipſa ab Apoſtolica Sede ad Galliarum Epiſcopos, ut ipſi ejus Concilii praefatione teſtantur, his verbis: „ Unde & nobis ſecundum auctorita„tem, & admonitionem Sedis Apoſtolicae juſtum, & ratio„nabile; viſum eſt, ut pauca Capitula ab Apoſtolica nobis „ Sede tranſmiſſa, quae ab aliis Patribus de certis ſcriptu„rarum voluminibus in hac praecipue cauſa collecta ſunt „ adverſus eos, qui aliter, quam oportet, ſentiunt ab om„nibus obſervanda proferre, & manibus propriis ſubſcribe„re deberemus „.

In ejus Canone 4.

Si quis, ut a peccato purgemur voluntatem noſtram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per Spiritus Sancti infuſionem, & operationem, in nobis fieri confitetur; reſiſtit ipſi Spiritui Sancto, per Salomonem dicenti: *Praeparatur voluntas a Domino*: & Apoſtolo ſalubriter praedicanti, Deus eſt qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate. Cujus Canonis ſenſus pendet,

pendet a doctrina S. Augustini lib. I. ad Prosperum, & H larium, ubi hoc ostendit, voluntatem non praecedere gr tiam, sed gratiam ipsam praecedere, & disponere volu tatem, ut bene velit, non ut tollat liberum voluntatis a bitrium, sicut cum ait, volunt autem isti credere, nolu autem illi.

Quis hoc ignoret? quis hoc neget? sed aliis praeparatur v luntas a Domino, aliis non praeparatur, Lib. I. cap. V & lib. II. cap. VI.

At enim voluntate sua quisque deserit Deum, ut merito d seratur ab eo. Quis hoc negaverit? Et cap. 23. Donu non tenemus nisi propria voluntate, non tamen teneremus nisi in nobis operaretur & velle.

In Concilio Lugdunensi in professione Fidei ex sententia s pradicti edita a Lucido Presbytero: „ Ita autem asse „ gratiam Dei, ut ad nisum hominis, & conatum grati „ semper adjungam, & libertatem humanae voluntatis, n „ extinctam, sed attenuatam, & confirmatam esse pronu „ cio „.

In Concilio Tridentino sess. VI. de justificatione cap. V. „ Ta „ gente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminati „ nem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirati „ nem illam recipiens, quippe qui illam & abjicere potes „ neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam c „ ram illo libera sua voluntate possit „. Et Sessione V Canone IV. „ Si quis dixerit, liberum hominis arb „ trium a Deo motum & excitatum, nihil cooperari asse „ tiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinenda „ justificationis gratiam se disponat, ac praeparet, neq „ posse dissentire si velit, sed velui inanime quoddam n „ hil omnino agere, mereque passive se habere, anath „ ma sit.

De efficacitate gratiae S. Augustinus ad Prosperum, & Hil rium c. 8. pag. 550. C. D. ait. „ Haec itaque gratia, qu „ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a „ nullo duro corde respuitur. Ideo quippe tribuitur, „ cordis duritia primitus auferatur „. Haec Augustinus illud declarans: *Nemo venit ad me, nisi Pater meus tr xerit eum*. Et illud: *Omnis, qui audivit a Patre, & d dicit, venit ad me*. At Augustinus non dicit *a nullo du*

cor

corde respui potest, sed *respuitur*: non voluisse significare, quae in eisdem libris tradit, secundum ea, quae superius dicuntur.

LII. Semipelagianorum est dicere, quod voluntas hominis divinae gratiae pariat opem; non gratia humanam sibi subijciat voluntatem. Haec ex Epistola Prosperi ad Augustinum Tom. 7. Aug. pag. 543. in fine. Est hic error Molinae, qui ait, gratiam ex libero arbitrio efficaciam sumere. Sana sententia est: Non ideo quis adjuvetur, quia voluit, sed quia adjuvatur, ut velit, semperque gratiam praecedere voluntatem.

LIII. Semipelagianorum est sententia, ut per naturalem facultatem, petendo, quaerendo, pulsando accipiat, inveniat, & introeat, hisque bonis naturae bene usus, ad salutarem gratiam initialis gratiae ope meruerit pervenire. Item Prosper ad Augustinum pag. 543. 6. Huic affinis est Molinae sententia, qua ait, qui facit, quod in se est, Deus non denegat gratiam: sicque, ut ait Prosper, gratiam comitem non praeviam faciat humanorum meritorum, eamque illis volentibus subdere.

LIV. Semipelagianorum est, praescientiam astruere humanorum meritorum, non eorum, quae Deus ipse facturus esset, ibidem Prosper. Affinis est his sententia Molinae, qua asserit esse praescentiam in Deo boni usus liberi arbitrii, qui licet gratiam non mereatur accipere, aliquid tamen operari.

LV. Semipelagianorum est, ut perseverantia praecedenti libero humano arbitrio tribuatur. Hilarius ad Augustinum pag. 545. Est his affinis Molina. Contrarium sentit omnino S. Augustinus, ut perseverantia omnino sit donum Dei, & gratiam liberum praevenire arbitrium, ipsum actum volendi perseverantiam.

Semipelagianorum est asserere, causam praedestinationis esse bonum usum liberi arbitrii, non Dei voluntatem simpliciter. Ibidem Hilarius. Contra haec pluribus Augustinus.

S. Augustini assertae sententiae contra Semipelagianos, quod fides sit mere donum Dei, toto libro de praedestinatione Sanctorum.

Quod & perseverantia mere sit donum Dei, toto libro de bono perseverantiae.

Quod semper praeparatur electis a Deo voluntas, ut velint omnino pag. 549.

Quod